

Pleister-, zinklijmverbanden en Profore

Wilma Verbeek-Gijsbers*

*Een van de belangrijkste onderdelen van het behandelen van onder andere een **ulcus cruris**, **veneuze insufficiëntie** en **lymfoedeem** is de **kompressietherapie**. Hoewel er meerdere technieken zijn binnen Nederland houden de meeste grote organisaties, waaronder de WCS en de Academische Ziekenhuizen, de consensusmethode van het CBO (Centraal Begeleidingsorgaan voor Intercollegiale Toetsing) aan om de kompressieve verbanden te leren aanleggen. Vanuit de Academische Ziekenhuizen worden b.v. afdelingen binnen het ziekenhuis en de wijkverpleegkundigen uit de regio geschoold volgens de CBO methode. De samenwerking tussen intra- en extramurale zorg is zeer belangrijk. Het uiteindelijke resultaat, een uniformiteit in het zwachtelen, betekent voor de voor de patiënt continuïteit van zorg.*

Het aanleren van het kompressief verband volgens de CBO methode is geen sinecure en neemt op onze polikliniek ongeveer 3 tot 6 maanden in beslag. Dit is mede afhankelijk van de handigheid van de medewerker. Allereerst laten we nieuwe medewerkers een aantal keren meekijken. Ondertussen leren we de zeer noodzakelijke theorie betreffende de indicaties en de kompressietherapie aan, evenals de techniek. Deze moeten zij gaan oefenen op collega's. Wanneer zij de techniek onder de knie hebben mogen zij een patiënt gaan verbinden met een "makkelijk" been die in de buurt van het ziekenhuis woont. Dit in het geval er toch problemen mochten ontstaan en de patiënt terug moet komen. De verpleegkundige zwachtelt altijd onder supervisie van een ervaren verpleegkundige. Wanneer de zogenaamde "makkelijke" benen goed gaan, kan er gestart worden met "moeilijkere" benen en daarna met het zwachtelen van armen. Zo wordt het elke keer verder uitgebreid. In eerste instantie zal men alleen werken met de korte rek zwachtels. Later wordt o.a. het zwachtelen met klevende zwachtels, zinklijmverband en Profore aangeleerd. In onderstaande worden een aantal pleister- en zinklijmverbanden beschreven, evenals het vierlaags zwachtel-systeem; de Profore. Deze eerste 2 soorten verbanden behoren tot de categorie korte rekverbanden, de Profore behoort tot het lange rekverband. De voorbeelden zijn slechts een greep uit het assortiment dat binnen Nederland verkrijgbaar is. Voor welk materiaal men kiest zal mede afhangen van resultaten, ervaringen, prijs, gebruikersvriendelijkheid en kwaliteit.

Pleisterzwachtels

Binnen Nederland zijn diverse pleisterzwachtels verkrijgbaar. De meest bekende zijn van de firma Lohmann: **de Porelast en de Panelast**. Dit zijn huidkleurige elastisch katoenen pleisterzwachtels. De Porelast is vervaardigd met een lengte-rek, de Panelast met een lengte- en breedte-rek. Zij zijn voorzien van een huidvriendelijke kleeflaag die goed ventileert. Hoewel firma's zeggen dat de kleeflaag huidvriendelijk is, adviseer ik toch te allen tijde de huid te beschermen en de pleisterzwachtel niet direct op de huid aan te brengen. De huid kan men beschermen d.m.v. een buisverband, elastomousse (een dun schuim-

verband) of Artiflex.

Panelast en Porelast zijn verkrijgbaar in 6, 8 en 10 cm brede zwachtels. Porelast is in 3 types verkrijgbaar:

- Porelast: in de lengte rekbaar tot ca. 80%, heeft een sterk hechtende kleeflaag van synthetisch rubber.
- Porelast Superforte is hetzelfde als Porelast. Het heeft alleen een nog sterker hechtende laag.
- Porelast Acryl rekt tot ca 70% en is voorzien van een huidvriendelijke thermostabiele (hypo-allergene polyacrylaat) kleeflaag die warmtebehandeling mogelijk maakt.

Panelast is in 2 types verkrijgbaar:

- Panelast is in lengte rekbaar tot ca 80% en in de breedte tot ca 45%. Het heeft een krachtige kleeflaag van synthetisch rubber.
- Panelast acryl is in de lengte rekbaar tot ca. 70% en in de breedte tot ca. 45%. Het heeft een thermostabiele, huidvriendelijke kleeflaag. (Een gewone korte rek zwachtel rekt ongeveer 70%.)

Indicatie

Deze pleisterzwachtels zijn geschikt voor drukverbanden in de flebologie, traumatologie en de sportgeneeskunde.

Binnen de flebologie kan men denken aan behandeling bij lymfoedeem, oedeem, ulcus cruris, na sclerotherapie, bij een verdenking van artefact, postoperatief na bijvoorbeeld een onderbeen operatie en wanneer de patiënt het verband er steeds zelf afhaalt.

Bij traumatologie en sportgeneeskunde kan men de zwachtels toepassen om bewegingsruimte van gewrichten en musculatuur te beperken om een beschadigd gebied te ontlasten en te steunen. Het kan de genezing bevorderen en nieuw trauma voorkomen.

Op onze polikliniek gebruiken we deze kleefpleisterverbanden alleen bij zeer moeilijk te zwachtelen benen, bijvoorbeeld zeer conische benen. Wanneer een verpleegkundige zeer ervaren is, kan zij namelijk met een korte rekwachtel heel goed uit de voeten. Bovendien bespaart het heel veel geld. Een korte rekzwachtel kost in het ziekenhuis ongeveer f3,— per rol en een kleefpleisterverband rond de f11,— . Als je dan rekent dat men minimaal 2 rollen nodig heeft, is het rekensommetje niet moeilijk. Panelast en Porelast kan men aanleggen volgens de CBO methode. Panelast is echter wat makkelijker aan te brengen met name rondom de voet omdat het in lengte en breedte rekt. Bij Porelast zal je eerder het verband moeten knippen als je niet uitkomt. D.w.z. wanneer men een plooi in het verband krijgt, kan men het er eenvoudig afknippen.

Andere voorbeelden van elastische kleefzwachtels: **Tensoplast**

Tensoplast van de firma Smith Nephew is een rekwachtel vervaardigd van katoen en kunstzijde. Het heeft een poreuze kleefstof die zorgt voor een goede ventilatie en zodoende maceratie te voorkomen. Een duidelijke gele streep vergemakkelijkt het aanbrengen en zorgen voor een goede overlap. Tensoplast is verkrijgbaar in 5, 7,5 en 10 cm brede zwachtels.

Indicatie

Men kan dit drukverband toepassen bij:

- spataderen
- ulcus cruris
- verstuing
- sportletsel
- fixeren van verband

Bij ons op de poli wordt dit verband met name gebruikt bij de behandeling van een trombophlebitis. Het verband wordt dan dakpansgewijs aangebracht over de plaats waar de phlebitis zich bevindt. Hierover wordt een kompressief verband aangebracht.

Van de firma Beiersdorf kennen we de **Tricoplast** en de **Acrylastic**. De laatste is eigenlijk een Comprilanzwachtel met een kleeflaag.

De Tricoplast is een katoenen zwachtel die rekt in de breedte en een hypo-allergene kleeflaag heeft.

Acrylastic is een zwachtel die in de lengte rekt.

Indicatie

De zwachtels kunnen worden toegepast bij:

- sclerotherapie
- na operatie van varices
- bij een zeer gevoelige huid en
- onregelmatige oppervlakken.

Als laatste voorbeeld **Idealhaft** van de firma Hartmann. Dit is een cohesieve textielelastische korte rekwachtel voor sterke compressie. Het is verkrijgbaar in rollen van 6, 8, 10 en 12 cm breed. Idealhaft heeft de volgende eigenschappen:

- het rekt tot ca 60%. Dit zorgt voor een hoge werkdruk en een lage rustdruk
- Het kleeft op zichzelf en niet op de huid, de haren of kleding. Voorbehandeling van de huid is niet noodzakelijk. Dit is dus een groot verschil met de genoemde kleefpleisterverbanden.
- Het is vervaardigd van 100% katoen en heeft een open structuur.
- Het is huidvriendelijk en lucht doorlatend.
- De zwachtel kan 1 tot 2 maal op 40° C worden gewassen.

Indicatie:

Idealhaft is geïndiceerd voor verbanden in de flebologie, de orthopaedie en de sportgeneeskunde:

- oedeem
- ulcus cruris
- thrombophlebitis
- nabehandeling veneuze insufficiëntie
- bij phleboarthrosis van de knie

- als steunvendend of drukverband bij beschadigingen van het houdings- en bewegingsapparaat
- sportbandage

Zinklijmzwachtels

Zinklijmzwachtels worden met name in de Scandinavische landen veel gebruikt. In Nederland veel minder en zeker wanneer men ze wil toepassen als kompressief verband. Op onze afdeling worden ze met name veel gebruikt bij patiënten met een artefact of verdenking op artefacten. Een enkele keer wordt het over een korte rekwachtel aangebracht om zodoende nog meer druk te geven.

Zinklijmzwachtels kan men direct op de huid aanleggen volgens de CBO methode. Men kan ze plooiën en evt. op maat knippen. Ter bescherming van de kleding kan men een dubbel buisverband aanbrengen over het zinklijmverband. Het verband is na 6 à 7 uur droog en kan een week blijven zitten.

De firma Hartmann heeft een in de lengte- en breedte rekbaar zinklijmverband: **Varolast**. Door deze rek is het verband makkelijk aan te brengen.

Indicatie

Dit kompressieverband kan men geven bij flebitis van oppervlakkige en van diepe venen, posttrombotische toestanden, ulcera cruris, stuwingsdermatosen in het niet natte stadium, als steunvendend verband in de algemene orthopaedie en in de orthopaedische nazorg. Deze firma heeft nog een zinklijmverband op basis van gaaszwachtels: de **Varix**. Deze zwachtel wordt overwegend bij behandelingen aan het onderbeen gebruikt. Het heeft een hoge werkdruk en een lage rustdruk en kan gebruikt worden voor de indicaties zoals beschreven onder Varolast.

Een aanwinst op het gebied van de zinklijmverbanden is de **Gelostretch** van de firma Beiersdorf. Dit is een zink-gel zwachtel met een hoge werkdruk en geen rustdruk. Door de lengte- en breedte-rek kan men deze zwachtel gemakkelijk aanleggen. De Gelostretch bevat 12,1% zinkoxide en is geïmpregneerd met celuloose in plaats van gelatine zoals bij de overige zinklijmzwachtels. Het geeft geen vlekken.

Indicatie

Gelostretch kan gebruikt worden als kompres-

De WCS poster "Classificatiemodel"

Altijd het Classificatiemodel zichtbaar op uw afdeling.

Deze overzichtelijke poster met het bekende WCS Classificatiemodel siert elke werkplek.

Deze poster kost slechts f 2,50 per stuk
(exclusief verpakings- en verzendingskosten)

en kan besteld worden via:

de WCS bestellijn: 0252 - 230026.

sief verband bij ernstige chronische insufficiëntie bij ulcera, tussen behandeling bij lymfapressstherapie en na immobilisatie met gips. De firma Lohmann heeft Varicosan zinklijm-zwachtels, die verkrijgbaar zijn in 7 en 10 cm breed.

Profore

Het vierlaags zwachtel-systeem van de firma Smith Nephew, werd in 1995 in Nederland geïntroduceerd. De Profore is een systeem dat ontwikkeld is door het Charing Cross Hospital in Londen, Groot-Brittannië. Uit studies verricht door ziekenhuizen en wijkverpleegkundigen, is de effectieve werking gebleken. Deze zwachteltechniek geeft een gegarandeerde druk van ongeveer 40 mmHg ter hoogte van de enkel en geleidelijk afnemende druk tot 17 mmHg ter hoogte van de knieholte. Het kan een week blijven zitten. De doos Profore bevat een wondkontaktlaag (niet verklevend gaasje) en 4 rollen: een natuurlijk polsterverband, een licht fixeerverband, een drukverband en een zelfklevend verband. Voordelen van de Profore: het zwachtelen volgens deze methode leert men zeer snel aan. Iedereen in de thuis-, bejaarden- en verpleeghuiszorg en alle

overige hulpverleners die weinig ervaring op kunnen doen in het goed aanleggen van een kompressief verband met de korte rek zwachtel kunnen op deze manier toch kompressief zwachtelen. Nadeel is dat het pakket vrij prijzig is. Laatste valt echter weg als de patiënt in de thuissituatie kan blijven.

Indicatie

Deze zwachteltechniek is speciaal ontworpen voor de behandeling van het ulcus cruris venosum en daaraan gerelateerde aandoeningen met een arm-enkelindex (ABPI) van boven de 0.8 (en een enkelomvang van boven de 18 cm).

Bronnen

Productinformatie van de firma's Lohmann, Beiersdorf, Smith & Nephew en Hartmann.

* Wilma Verbeek-Gijsbers, Hoofdverpleegkundige Poli dermatologie AZN St Radboud, lid werkgroep Ulcus Cruris

Het WCS Classificatie kaartje

Altijd het Classificatiemodel op zak.

Dit handzame kaartje biedt u de gelegenheid om het Classificatiemodel tijdens uw werk altijd bij de hand te hebben.

Dit kaartje kost slechts f 1,- per stuk
(exclusief verpakkings- en verzendingskosten)

en kan besteld worden via:

de WCS bestellijn: 0252-230026.

WCS SERVICE

53